

VEGYESEK.

A Moldvából Velenczébe hajtott marhák útja 1545 körül. A m. tud. Akadémia történeti bizottságának, a velencei államlevéltárból vett másolatai között, az alábbi nagyérdekű följegyzés (Memoria del condur B. animalhy di Moudovia) őriztetik, mely idáig csak kurta kivonatban¹⁾ volt ismeretes.

A velenceiek, a Moldvában vásárolt marhák $\frac{2}{3}$ -adát, mindig a fejedelemtől kötelesek megvenni, s csak $\frac{1}{3}$ -át vehetik meg másoktól. Ennek fejében aztán a fejedelem, a maga marháit, Moldva fővárosából, *Szucsavából* (Zochiavia) Oláhországba, *Tergovistyéig* ingyen szállítja. A többi marhát azonban, a velenceieknek a maguk költségén kell oda hajtaniok s azok illetékére nézve a fejedelemmel külön megegyezniök. Az út, odáig 45 német mérföld, amit körülbelül 16 nap alatt tesznek meg, de utközben mindenütt pompás legelők és tanyák vannak. Az oláh fejedelemnek, minden marhától 10 garas jár.

Oláhországból 50 mértföldnyire, mintegy 20 nap alatt *Pécsre* érnek, amely már török birtok. Pécs előtt 5 mértföldnyire, a Dunán való átkeelésért marhánként 25, Pécssett pedig 2 garast kell fizetniök. Az egész uton a legelők jök.

Pécsről, 6 mértföld távolságra, 2 nap alatt, a magyar király területére, *Szigetvárra* érnek, a hol minden marha után 10 garast fizetnek. A legelők jök. Innen megint a török *Kálmáncsára* jutnak. Az út 2 mérföld, amit egy nap alatt tesznek meg, jó legelők mellett, s egy darab marháért 5 garast fizetnek. Innentől már a magyar király földjén utaznak tovább. Először *Babocsára*, mely 2 mértföldnyire van s darabonként 10 garast fizetnek, onnan 3 mérföldet 2 nap alatt tesznek meg *Berzenczéig*. Az utban pompás legelő és viz van mindenütt, de utközben *Bélaváron*, *Berzenczén* is 5—5 garast kell marhánként fizetniök. Berzenczétől 2 mérföld alatt *Csurgón* vannak, ahol 5 garast fizetnek darabonként, és 100 darab után egy marhát vagy annak váltságául 10 garast.

¹⁾ *Óváry Lipót*. A m. tud. Akadémia történeti bizottságának oklevélmásolatai. Budapest 1894. II. 71. l. 342. sz. A följegyzést a másoló 1535 körüli időre tette, de ez nem állhat meg, mert itt *Pécs* már török birtok, ez pedig csak 1543-ban történt.

Csurgóról, egy nap alatt jó legelők mellett *Zákányba* érnek, mely onnan 2 mérföld; s ott 5 garast fizetnek két földesurnak, azaz egynek-egynek $2\frac{1}{2}$ garast marhánként. Zákánytól a *Mura* folyóig egy mérföld, ahol 5 garast, s ezenkívül, a Murán való átkelésnél, a hajósok bérét is meg kell fizetniök. A Murától $1\frac{1}{2}$ mérföldnyire azaz egy nap alatt a gróf Zrinyiek földjére (Muraköz) *Dobravára* (Dombrin), s innen a 2 mérföldnyire eső *Perlakra* érnek a meddig minden marha körülbelül 5 garasba jön. Két mérföld alatt *Nedeliczére* jutnak, ahol, mivel ez határ-állomás, harminczadhivatal van. Harminczadul minden marha után $1\frac{1}{2}$ aranyat kell fizetni, s mivel az arany 75 karát súlyu, ezen is van valami hasznuk. Ugyanitt még marhaváltság (muda) czimén, minden marhától 6 garas jár.

A magyar határról 4 mérföld s 2 nap alatt *Pettauba* visz utjok, fele uton pedig a székelly eredetű ormosdi Székelly Lukács vára *Fridau* van, ahol marhánként 5 garas hidvámot kell fizetniök, de Pettauban sokkalta többet. Még a *görzi* hidvámot ($1\frac{1}{2}$ arany minden marhától) is megemlíti s ezzel följegyzésünk véget ér. á—o.

A neo-acquistica javak becsü-tariffája. Az *adatok* közt a „Budai kam. jószágkormányzóság jövedelmei és kiadásai“ cziműnek bevezetésében említettük, hogy e javak alatt a töröktől visszafoglalt birtokokat értették. Ezeket a budai kamara tisztviselői menten összeirták és felbecsülték. Az itt következő becsü-tariffa és becslési utasítás azonban, nem ezen első évekből származik, amikor úgy látszik az egész még a becslők kényére volt bizva, de alkalmasint 1696-ból, midőn a kamarai gazdálkodás czélszerűbb rendezése alkalmával, a becslésnél is jönnek láttak bizonyos egyöntetűséget behozni. Külömben is, e tariffának egyik példányának (Orsz. Ltár. Budai kam. adminisztráció lt.) borítékjára 1696. van rájegyezve.

A két példány tételei közt itt-ott különbség van. Melyik példány lön végleg megállapítva, meg nem határozhatjuk, ezért jobbnak láttuk, az eltéréseket összeolvasztani, hiszen akár elfogadták az illető tételt akár nem, így is a kornak gazdasági viszonyait jellemezi.

Telkek.

	frt. dénár
Egész jobbágytelek, pénzben hoz évente... ..	3 75
Énnek robotmunkája egy évben 52 nap, mindegyik nap 12 dénár értékben, kitesz	6 24
Egész puszta telek vagy egy féltelek évente hoz	1 87 $\frac{1}{2}$
Zsellér, kinek háza van, évente ér	— 50
Ennek robotmunkája egy évben 52 nap, mindegyiket 6 dénár-ral számítva kitesz	3 12